Lat. despectare

păstrat aproape în toate limbile romanice[1], se găseşte atestat, subt forma *despetà*, şi în limba noastră, anume în graiul din Sălagiu, cu înţelesul de „a-şi bate joc de cineva, a-l necăji". V. Caba, în studiul său întitulat: *Szilágy vármegye román népe, nyelve és népköltészete.* Bécs, 1918, publică, la pag. 67, nişte versuri în care se spune cum un plugar a plecat dimineaţa cu plugul, lăsându-şi nevasta acasă, iar seara, când s'a întors acasă, femeile au început a-l necăji, spunându-i că, în lipsa lui, nevastă-sa Ana a umblat gătită pe uliţă. Iată versurile:

Când soarele răsăreà,
Omu' cu plugu-şi mereà;
Când soarele d'asfinţà,
Omu' cu plugu-şi vin'ę,
Muierile-l d'espet'ę:
„Măi omule, Ana ta,
D'astăz de la ujiniţă
Da tăt umblă pe uliţă,
Gata ca ş'o păuniţă.

Span. *despechar* e tradus de Meyer-Lübke prin „erbittern" şi port. *despeitar* prin „ärgern"[2], sensuri identice cu cel românesc. Trecerea lui *ct* la *t*, înaintea accentului, e la fel ca în *eccum-talis* şi *eccum-tantum*, care au dat: *atare* şi *atât*. Deci nici din punct de vedere fonologic nici din punct de vedere semantic nu se iveşte nici o greutate. Rămâne se explicăm forma imperfectului: *despeteà* în loc de *despetà*, cum ar trebui să fie la un verb de conj. I. In graiul din Sălagiu pers. III a imperf. la conj. II, III şi IV, se termină într'un *e* deschis, care îmmoaie, ca şi *e* închis, pe *n*, *t*, etc. precedenţi. Subt influenţa acestor forme, mult mai dese decât cele de conj. I, stând verbul nostru în rimă cu *vin'ę*, i s'a adaos terminaţiunea imperf. de la celelalte conjugări, care apoi a îmmuiat pe *t*, ca în *vińę* pe *n*.

---

[1] W. Meyer-Lübke, *Rom. Etym. Wb.* Nr. 2597.

[2] Cf. şi derivatele lui *despectus*, glosate prin „Verdruss, Unwille, Verachtung". W. Meyer-Lübke, *o. c.*, Nr. 2598.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

chemului, cu nechimuluita.

In anuarul al 51-lea al liceului din Braşov, mă ocupasem cu loc. adv. *cu nechimuluita*, întrebuinţată în Moldova. Am găsit-o atestată de trei ori: [Un boier aveà] *avere cu nechimuluita, de nu-i mai ştià sama.* Sevastos, *P.* 31. *I dă bani cu nechimurluita. id. ib.* 131. *Atunci are să fie vai de cel ce a luat cu nechimuluita şi cu habăuca muncuşoara altuia. Şez.* II, 106/4. Mai ales acest exemplu din urmă mă făcuse să cred că înţelesul original al acestei locuţiuni e „fără cruţare" şi să-l deriv din ung. *kimélet* „cruţare", deci *cu nechimuluita* „fără cruţare". Dând însă în fişele Dicţionarului de verbul *chemului*, mă văd obligat a mă rectifică. Verbul acesta e atestat o singură dată, în Iorga, *S. D.* XII, 234, a. 1690: *Pre minutel socotind, chemuluându şi bine cerchind acest lucru.* Inţelesul acestui verb ar fi deci „a socoti, a chibzui, a ţineà seama, a cercetà, a observà", şi e împrumutat din ung. *kémelni, kémleni* „a cercetà, a scrutà, a observà", iar loc. ad. *cu nechimuluita* e un derivat al verbului *chemului*, **chimului*, după analogia lui *cu nemiluita*, şi însemnează „fără socoteală, nechibzuit, fără să ţină seama, fără măsură, foarte mult". Nu ştim cum s'ar puteà explicà forma cu *r*, *cu nechimurluita*, dacă nu e cumva greşeală de tipar, dat fiind că tot în Sevastos avem forma fără *r*.

chimă s. f.

Cuvântul aceasta e atestat în LB., cu înţelesul de „germene, sămânţă". Se găseşte şi în Glosarul lui Golescu, în înjurătura trivială: *f...-i chima!* cu explicaţia „se zice la lucruri de mirare". Cf. Bogrea *DR.* II, 654. Astăzi se mai păstrează numai în eufemismul *Chima-răului* (sau *-necazului* Costinescu) pentru „drac" sau „duh rău". Cf. Pamfile, *Duşm.*, 269. II găsim la Creangă, *P.*, 205/6: *Ei, da ce răcoare-i aici... Chima răului pe malul părăului. îmi vine să nu mai ies afară*, care nu e altceva decât o imprecaţiune „duhul necurat, dracul ducă-se pe malul părăului". Deci *chima-răului* ar însemnà „sămânţa, germenul, odrasla răului", cum spune Bogrea, *loc. cit.*, iar înjurătura citată din Golescu ne aduce aminte una analogă: *f...-i sămânţa lui!* Etimologia dată de dl Philippide (grec. κῦμα), după LM., e respinsă, cu drept cuvânt, de Bogrea. Greşită e şi părerea lui Pamfile care crede că *chima* şi *ştima* sânt unul şi acelaşi cuvânt

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

(*loc. cit.*). Eu cred că *chimă* e germ. *Keim*, care are acelaşi înţeles ca şi cuvântul românesc, şi a intrat la noi prin filiaţiune săsească, deci dintr'un **Kim*, pe care până acum nu l-am putut verifica, deşi trecerea lui *ei* la *i*, ca în *Leim* > *Lim* e regulată, în multe regiuni, iar neatestarea cuvântului până acuma nu exclude existenţa lui în oarecare regiune, cum a fost cu alt cuvânt derivat din săseşte, tratat mai încolo, *tăbâltoc*. Pentru trecerea lui, în forma *cimă*, citată de Costinescu, cu *ch* prefăcut în *č*, cf. cuvântul următor.

ciublă, cioblă, ciubre, ciublì.

Ciublă însemnează „fedeleş (Arad, com. Ittu), vas de pământ (*Gr. Băn.*) (prin apropiere de c i o b), spart la gură (Mehedinţi, *N. Rev. R.*, a. 1910, 85); (la plur.) vase (Liuba-Iana, *M.*, 100, *Gr. Băn.*) de lemn (Tilişca, Sibiu, com. Ittu)". Forma *ciubre* e atestată, din părţile Năsăudului, cu înţelesul „unelte". Bugnariu. Exemple: *Bea până dă cu ciubla în câni* (*Gr. Băn*). *Are atâtea ciuble în casă* (*ib.*). *Lapădă ciubla aia, ce-o mai ţii?* (*N. Rev R.*, a 1910, 85). Prin filiaţiune ungurească (din *csobolyó*[1], care derivă din acelaşi cuvânt ca şi românescul *ciublă*) avem pe *ciubuleu* „fedeleş" (com Ittu), *ciubeleu* „ploscă de lemn" (Bihor, com. A. P. Bărnuţ—Şt. Paşca) şi *ciubalău* „ulcior cu vârful spart s. având în loc de găurice deschizătură ca la cană" (Vaida). E atestat şi un verb *a ciublì*, care, subt influenţa lui *ciob* însemnează „a sparge gura unui vas de pământ (oală, ulcior"). (Mehedinţi, *N. Rev. R.*, loc. cit.). — Cuvântul e împrumutat din germ. *Kübel* „vas", care a intrat în limba românească şi subt forma *câblă*, prin filiaţiune slavă. Pentru trecerea regională a lui *k'* la *č* cf. formele dialectale *cingă*, *cindisì*, *cimiraş* etc. în loc de *chingă*, *chindisì*, *chimiraş* etc.

leafă s. f. „găvanul lingurii".

Inţelesul cel mai răspândit al acestui cuvânt este „partea scobită a lingurii, în care se ia mâncarea", cum îl ates'ă Rădulescu-Codin, *L.*, dar tot dânsul atestă şi sensul de „lingură propriu zisă". Fiind cuvântul întrebuinţat în regiunile unde locuesc sau au locuit odată Saşi, cred că *leafă* e germ. *Löffel*,

[1] Etimologia cuvântului unguresc *csobolyó* nu ştiu să fi fost dată până acum.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

săseşte *laifeł*, *leifeł*, *lefeł*, cu *l* velar, care, după cum îmi comunică un student sas, aproape nu se mai aude în unele regiuni. Acest cuvânt strein, care de sigur s'a aplicat, la început, numai pentru a determină lingura de metal cumpărată din târg faţă de lingura de lemn scobită de ţigani, neputând înlocui, în toate părţile, pe de-a'ntregul cuvântul nostru moştenit, a primit accepţiunea restrânsă de „partea scobită a lingurii, găvanul lingurii". Foneticeşte nu e nici o dificultate pentru derivarea cuvântului nostru din cel german-săsesc. Il găsim întrebuinţat adesea în proverbe, de ex: *lingură cu coadă mare şi cu leafă mică*. LM. ap. Zanne, *P.* III, 593. *Cu leafa îmi dă să mănânc şi cu coada îmi scoate ochii* (Săcele, Marcoş, jud. Braşov, com. Panţu). Prin analogie, din obişnuinţa de a întrebuinţà foarte des cuvântul *leafă* alături de „coada lingurii", s'a numit leafă şi „tăişul toporului" (Damé, *T.* 111, H. II, 37) şi partea pieptenului de scărmănat lâna în care sânt înfipţi dinţii (Pamfile, *I. C.* 7, cf. *Şez.* VII, 192, H. XII, 33) şi partea lucrată din fier a sapei, sapa proprie (Rădulescu-Codin, *L.*), în care se înfige c o a d a, sau, în general, partea care se întrebuinţează mai mult a unei unelte (*id. ib.*, cf. *leafa jugului*, *H.* XVII, 151). Prin extensiune, s'a numit apoi *leafă* şi „o lopăţică mică, mai mare ca o l i n g u r ă, cu care se tepşeşte mămăliga, după ce s'a mestecat" (*Şez.* VIII, 88, cf. III, 69/18, V, 5/13, *H.* X, 32, 35) sau cu care se bate mingea (cf. Viciu, *Gl.*, Pamfile, *J.* II), de unde şi numele unui joc (cf. Marian, *Î.*, 200, com Al. Procopovici). In Maramureş, are şi înţelesul de „palmă, lovitură cu palma" (com. Mihályi).

tăbâltoc, tăbultoc, tobâltoc, tupoltăc s. a.

Atestat astăzi numai în Moldova. Exemple: *Un biet om sărac se întoarceà... cu un tăbultoc de la moară* (mai jos: s a c de f ă i n ă). *Şez.* I, 246/29. *Ş'o turnat în coş un tăbultoc. Ib.* III, 243 b/12. *Une-ori* (*Anica*)... *luà la supsuoară un tăbâltoc de grăunţe şi coborà la moara Zadoinei.* Sad., *Cr.*, ap. TDRG. *Şi-o pus pi e un tăbultoc di nuci. Şez.* IV, 200/24. Cf. *ib.* I, 104 b/4, III, 126/4, Vasiliu, *C.* 175. Deci înţelesul lui de astăzi e „sac (de făină, *Graiul*, II, de grăunţe, etc.), săculeţ", TDRG. Tot în Moldova mai are şi înţelesul figurat de „(persoană) scurtă şi groasă ca un sac". Cf. *Şez.* VI, 161/6. *Să se bată pentr'un tăbultoc de fată. Ib.* I, 217/21. Forma *tobâltoc* o atestă Tiktin. Mai de mult

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

acest cuvânt erà cunoscut şi în alte regiuni, căci îl aflăm atestat într'un document din anul 1747, redactat la Vinţ sau la Deva sau în apropiere de aceste oraşe. Iată citatul: *6 coţ[i] tupoltăc finet.* Iorga, *S. D.* XII, 45. Aici e vorba de o stofă, şi nu din cele proaste, căci îl vedem însoţit de vorba „finet" care, după părerea d-lui Drăganu, e italienescul *finetto.* E interesantă şi această alăturare a doi termini de negustorie luaţi din două limbi streine. Cât pentru etimologie, Tiktin, aducându-l în legătură cu *tăbueţ, tăbeică, tăbâică,* care au înţelesurile de astăzi ale lui *tăbâltoc,* trimite la pol., ceh. *tobola,* rut. *tobolĭcĭ,* rus. *tobolecŭ.* Eu cred că nu are nimic a face cu aceste cuvinte şi că avem aici un termin de negustorie german, anume *Doppeltuch.* In dicţionare n'am aflat acest cuvânt, dar ceea ce e şi mai important, mi l-a atestat studentul Knopp din comuna săsească Batoş (germ. Bootsch, din judeţul Cojocna), ca un cuvânt curent care însemnează „postav (gros) din care îşi fac Săcoaicele rochii". Forma săsească a cuvântului e *Doppeldauk.* Trecerea semantică nu prezintă nimic surprinzător, dat fiind că orice postav sau orice c â r p ă, uzându-se cu timpul, se întrebuinţează ca legătură în care se pune ceva, iar mai pe urmă ca zdranţă de şters, etc. Cf. şi cuvântul următor.

târfă, tearfă, tearh, tărhat, etc.

Inţelesul cel mai cunoscut, astăzi, al cuvântului *târfă* este: „femeie uşoară, ticăloasă, stricată, ordinară, curvă". Cf. Dicţ., Russo, S., *Şez.* V 1623/22, Zanne, *P* III 395. E atestat cu acest sens mai întâiu la Gorjan, H. II 171, deci nu prea vechiu, cu funcţiune atributivă: *Rugăciunea unei târfe de muiere.* Cf. şi Gorun, *F.* 170, Pamfile, *C.* 17. E întrebuinţat şi pentru bărbaţi. Astfel Tofan îl atestă din Bilca, Bucovina: *Tu eşti o târfă* = om de nimic.

Mai de mult, *târfă* aveà înţelesul de „pânză ordinară, cârpă, zdranţă". Astfel la Dosofteiu, *V. S.* 12: *Cămeaşea îi erà tearfă aspră.* Sau 114: *Aruncă-mi o teărfă să mă acopăr.* Sensul acesta e cunoscut şi astăzi în unele regiuni. Cf. LM., Zanne, *P.* III 395, SDRG. La aceasta găsim următorul citat: *Peste câtva timp ai să te faci tearfă din care se face scamă (Inv. Cop.).* Tot cu această nuanţă de „ceva ce nu mai e bun de nimic" se întrebuinţează cuvântul în Bucovina, în Moldova-de-nord şi pe Valea

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

Someşului, anume de „opincă ruptă, care nu se mai poate întrebuinţă". Cf. Tofan, *Rev. Crit.* III, 171, *Şez.* II 186/22. Bugnariu, *Năs.*

Dar nici acesta nu e sensul original. In unele regiuni, *terfele* nu sânt nişte zdrenţe, ci, din contră, haine nouă de mireasă, tot calabalâcul, cu care se duce mireasa la mire. Astfel în Săcele, după Pitiş, *Conv. Lit.* XXIV, 935: *Vin pocănzeii de la mireasă de aduo terfele, adecă darul miresei.* Sau la Sălişte: *Mai înainte vreme terfele nu le duceà Sâmbătă seara la Stolnicul, ci le duceà după mireasă atunci când o luà pe mireasă de o duceà la mire.* id. *Rev. N.* III, 467. Cuvântul se întrebuinţează cu acelaşi înţeles şi în judeţul Muscel. Dicţionarul de Buda atestă derivatul *terfariu*, cu înţelesul „comes sponsae: mennyasszony késéró: der Brautführer", deci „vornicel" sau „chemător". La Cihac, II 405 găsim şi formele *târfar* şi *terfan* (acesta suspect). Din Zarand sânt atestate formele: *chierfariu* şi *cierfariu*. Marian. *Nu.* 696. Există şi o formă disimilată: *chelfar. Chelfarii sânt ospeciorii mirelui la casa miresii.* (Frata, Câmpie) Com. V. Bucur. Feminin e *terfariţă* sau *târfăriţă*. Cf. Viciu, ap. Marian, *Nu.* 695. Iată care e funcţiunea acesteia: *In carul cu vestmintele miresei şade numai târfariţa. Ea singură o petrece dela casa lor (a miresei) pentru ca să îngrijască de vestminte* (deci de t e r f e). Marian, *Nu.* 619. E evident aşadară, că *terfariul* şi *târfăriţa* au o funcţiune de onoare la nuntă. Tot la nuntă e vorba despre *terfărie* sau *târfărie*, o serbare care, în unele regiuni, se numeşte „masă-mare", în altele „uncrop", sau „la plăcinte", sau „rachiul-miresei". La această serbare se înveleşte mireasa cu „c â r p a", sau se „î n c â r p u e ş t e" şi mireasa dă socrilor şi cumnaţilor cămăşi sau c â r p e. Cf. Marian, *Nu.* 621, 653, 695 ş. u Cf. *Când am fost pe chelfarie la cutare.* (Frata, Câmpie) Com. V. Bucur. Fiind acest sens legat de un obiceiu atât de frecvent şi fiind derivatul *terfariu* atestat în Lex. Budan, cred că e mai aproape de înţelesul prim al cuvântului, care, probabil, a trebuit să fie „sarcină, bagaj, calabalâc", care apoi a primit accepţiunea specială de „bagajul, calabalâcul, darul miresei", cum îl avem atestat. Acest dar constă mai ales din pânzeturi, ştergare, cârpe, etc., numite ironic „boarfe, zdranţe". Astfel cuvântul *tearfă* a putut foarte uşor să ajungă să „însemneze „cârpă", iar trecerea semantică la „femeie stricată" e obicinuită, cf. cârpă, zdranţă, buleandră, cu amândouă accepţiunile.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

Afară de derivatele amintite mai avem următoarele: *tărhoasă*[1] = (femeie) însărcinată, *LB.*, *terfos*, *-oasă* = zdrenţos. *DDRF.*, Dosofteiu, *V. S.* 196, *terfichiu* = om de nimica. Cf. Dicţ. *Nerusinaţi, terfichi, limbuţi.* Vlahuţă, *P.* 53, *terfeli* (cu trecerea lui *t—f* la *f—f*) *ferfeli* vb. IV = a uzà, a stricà, a murdări, a mânji (hainele); a ruşinà, a face de ocară. E atestat chiar la Cantemir, *Ist.* 255/10: *Haine atâtu de terfelite, târfalău* = om de nimic. Vicovul-de-sus, Bucov. (Com. P. Cârstean), *terfelog, terfeloagă, târfălog, târfăloagă,* (suspect) *terfelog* (*Conv. Lit.* XXIV II, 76) = (masc.) nătărău, cf. Marian, *SA.* 19, om de nimic (id. *Nu.* 696), (fem.) femeie stricată (*DDRF.*; papuc vechiu şi rupt (Marian. *Nu.* 696); act vechiu (zdrenţuit), hârţoagă; registru comercial de note, strazza. *Un terfelog rupt, lui Stroică Logf... pe 2 sate pustii* (a. 1714). Iorga, *S. D.* VI 151, *terfelegos* = zdrenţeros. *Ion. Cr.* III, 219, *terfegos* (Gorovei *C.* 285, 306), *térfeliţă* = un loc cu izvor noroios. *ib.* III 346, *târfuială* = noroiu, tină moale, Pamfile, *J.* II. Având, astăzi, atestată forma *terfeliţă*, care în Dicţionarul Academiei e dată cu asterisc, credem că derivarea lui *ferfeniţă* din *terfeli*, prin asimilarea lui *t—f* la *f—f*, e sigură, nu numai probabilă, cum o dă Dicţionarul.

Am amintit, că pe lângă forma *târfă* avem forma veche şi dialectală *tearfă*. Cf. Dosofteiu, *DDRF.*, Barcianu, Alexi, com. Tofan, *Rev. Crit.* III, 171, *Şez.* II, 186/22, Bugnariu, *Băs.*, care e atestată, din Moldova, şi subt forma *chearfă*. Şez, II, 186. Altă formă atestă Tiktin din Urechiă, *Leg.* 97: *tearh.* (*Sf. Petru nu purtà) pe sub antereu coşcogeamite tearh chioscă de plocoane vlădiceşti.* Tiktin traduce acest cuvânt prin „Beutel" (pungă), care traducere nu cred, în urma sensurilor şi formelor înşirate până aici, că e corectă, căci mai degrabă ne putem închipui o c â r p ă, o legătură plină, înţesată de plocoane decât o pungă.

Cu etimologia acestor cuvinte s'au ocupat mai mulţi. Cihac derivă pe *tearfă* şi *târfă* din unele cuvinte slave, cu care credem că n'au nici o legătură, iar pe *terfeli* ca şi cum n'ar fi înrudit cu celelalte, din turceşte. Aron Densusianu îl derivă pe *terfar* dintr'un element oscic-umbric. Cf. *Rev. Crit.* I, 193. Tiktin le separă toate unele de altele, aşa pe *târfă* de *tearfă*, de *terfeli* etc., spunând că etimologia lor e necunoscută şi raportul între

[1] *Tăroasă* poate fi identic cu *tărhoasă*, cu eliminarea lui *h*, sau, după cum susţin unii, un derivat al elementului unguresc *tar*.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

ele întunecat. Mai pe urmă s'a ocupat cu etimologia acestor cuvinte, chiar în acest volum, dl Diculescu. Dânsul separă cuvântul *tearfă* de *târfă*, derivând pe cel dintâiu din grecul τέρφος „Leder, Haut, Fell" (p. 471), iar pe *târfă* din grecescul τρύφος „das Abgebrochene, das Bruchstück" pe care îl unește prin semnul egalității cu τρῦχος (nu τρύχος, cum s'a tipărit) „das Abgerissene, bes. ein abgerissenes zerlumptes Kleid, Lumpen, Fetzen; Stück, Bruchstück" (p. 492). De forma *tearh* nu se ocupă. E adevărat, după cum arătat și noi, că *tearfă* însemnează, în unele regiuni, și „opincă ruptă". Tot așa de adevărat este că opinca se face din piele, dar numai că *tearfă* a ajuns la această însemnare nu în urma faptului că opinca e din piele, ci că această opincă e „ruptă" și „nu se mai poate întrebuința", cum se citează, iar înțelesul de „piele" pentru *tearfă* nu e atestat în nici o regiune. Deci numai noțiunea de „ruptură", de „zdranță" i-a dat acest înțeles, dar acesta e un înțeles secundar, cum orice cârpă sau piele devine, cu timpul, zdranță. Cum s'ar explică altfel „terfele miresei" despre care am vorbit mai sus? Ce privește trecerea fonetică, credem că τέρφος ar fi trebuit să dea mai de grabă *tearpă*, ca în *proaspăt* din πρόσφατος și *sterp* din στέριφος cf. Diculescu, (p. 430). Tecând la cuvântul *târfă*, observăm că înrudirea semantică între cuvântul românesc și cele grecești se poate ușor explică, numai că oricare ar fi etimonul cuvântului nostru, trebue înainte de toate să admitem metateza, iar derivarea lui *târfă* din τρῦχος mai prezintă și greutatea că aici am avea pe χ intervocalic trecut la *f*, câtă vreme dl Diculescu ne spune că grecescul χ trece în *g*, ca în *tragăn* din τράχαλος (p. 431).

Neputând acceptà etimologiile propuse, credem că înțelesul primordial, în limba noastră, e cel întrebuințat la nuntă, și că ținând seama de accepțiunile de sens înrudite ale cuvintelor *târfă*, *tearfă* și *tearh*, trebue să admitem că sânt derivațiuni ale acelușiași etimon, și anume al slavului *terhŭ*, glosat de Miklosich, *Etym. Wb.* 354, prin „Last" [1], care a trecut și în ung. *terh* (*teher*), tot cu înțelesul de „sarcină, bagaj, calabalâc, care se poate încărcà pe ceva", cum s'a păstrat și la noi în accepțiunea „terfele miresei". Forma *tearh* și chiar și *tearfă* au putut intrà în limba noastră prin filiațiune ungurească. In cazul acesta, am avea un

[1] Asupra etimonului slav mi-a atras atenția, în ședință, cu ocazia acestei comunicări, dl Drăganu.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)

dublet al lui *tărhat*, un împrumut vechiu şi acesta. Cf. *Psalt.* a. 1651, ap. *Jahresber.* III, 181. Sânt interesante aceste cuvinte, întâiu pentrucă ne prezintă formele duble cu *h* şi cu *f*, întocmai ca *marhă* şi *marfă*, iar în al doilea rând, pentru că *tearh* ne redă nominativul cuvântului unguresc: *terh*, forma originală a lui *teher*, iar *tărhat* acuzativul *terhet*, care, ca în orice limbă, e mai des întrebuinţat decât nominativul.

vántură s. f.

Insemnează „bârna groasă de la şură (*Rev. Crit.* III, 172), care leagă cheile şi pe care apoi se bat căpriorii" (*Ţara-Oltului*, III. Nr. 19—20) sau o parte a morii, despre care A. Banciu comunică din Sălişte următoarele: „Coperişul morii e aşezat pe caferi, care sânt încleştaţi la capătul de din jos lângă straşină în nişte grinzi groase numite vanturi". După Tiktin vanturile sânt bârnele aşezate orizontal pe ziduri şi pe care se razimă coperişul. Se mai zice şi: *vánture* (*Rev. Crit.* l. c), *vántrodă* (Tiktin, com. Ittu), *vántortă* (Tiktin). Acesta, când e să dea etimologia, spune; compară ung. -dial. *vántrúd*. E adevărat că cuvântul acesta există în ungureşte, dar e atestat numai din Săcele de lângă Braşov, şi în ungureşte nu i s'a putut explică originea. Cuvântul, ca mulţi alţi termini de construcţie, ne-a venit de la Saşi. Subt formele: *wantrud*, *wandrud*, etc., e atestat acest cuvânt în documentele braşoveneşti dejà de la începutul secolului al 16-lea[1]. Explicarea semantică dată în glosar corespunde în tocmai înţelesului care îl are cuvântul în limba noastră. Forma săsească corespunde unei forme literare *Wandrute*[2].

vergelà.

A se vergelà însemnează, în Sălagiu, „a se certà, a se sfădì, a se ciondrănì"[3]. E un interesant decalc după ung. *veszekedni*, pronunţat şi *veszökedni*, care însemnează acelaşi lucru şi a fost considerat, prin etimologie populară, ca un derivat al substantivului *vesszö* „nuià, vergeà", deci *veszökedni* „a se vergelà".

C. Lacea.

[1] Cf. *Quellen zur Geschichte des Stadt Kronstadt*, vol. I, p. 229, 239, 228, etc, vol. II, p. 36, 38, etc. Cf. şi glosarele, vol. I, p. 768—9, vol. II, 878.

[2] Cf. Grimm, *Etym. Wb. Bd.* 13, p. 1737.

[3] Cf. Caba, *o. c*, p. 92.

BDD-A14733 © 1924-1926 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 22:12:08 UTC)